

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

В умовах нової освітянської парадигми, підготовка викладачів нового типу стає найважливішою умовою відродження не тільки освіти, але й вітчизняної культури, її інтеграції в загальнолюдське та європейське товариство. Нова парадигма освіти визначає нові змістовно-ціннісні орієнтири освітнього процесу. В усьому світі завданням навчально-виховної роботи вже є не просто надання людині певної суми знань, а її розвиток, становлення особистості, формування мотивації та навичок до самонавчання, саморозвитку, самоактуалізації. Науковці говорять про те, що на зміну традиційного навчання приходить евристично-пошуковий підхід до організації освітньої діяльності. А вся система освіти набуває гуманно центричної орієнтації не лише у сфері теорії та елітної освіти, а й на рівні масової школи. Безумовно, приєднання України до Європейського освітнього простору ще більше загострює суперечності у нинішній системі професійної педагогічної освіти, зокрема, між метою формування кваліфікованого фахівця і засобами досягнення цієї мети, між завданням забезпечення професійно-особистісного розвитку майбутнього педагога на засадах гуманістичної педагогіки і директивними способами його підготовки, між масовим характером підготовки викладацьких кадрів та індивідуальним характером педагогічної діяльності кожного викладача тощо. Отже, не викликає сумнівів у необхідності визначення довгострокових стратегій щодо подальшого вдосконалення та розвитку педагогічної освіти, зокрема, на рівні професійної підготовки майбутніх викладачів у вищому навчальному закладі.

Викладачі вищої школи належать до основних соціально-професійних груп, на які суспільство поклало надзвичайно важливі завдання: збереження і примноження культурних надбань суспільства й цивілізації у цілому; соціалізацію особистості на важливому етапі її формування, пов'язаному з професійною підготовкою. Для успішного виконання своїх функцій викладач має бути організатором, оратором, аналітиком, психологом, компетентним фахівцем у своїй галузі, ерудитом в інших галузях знань, а також викладач повинен мати талант та природні здібності. Від педагога вимагаються великі розумові, фізичні, часові й емоційно-вольові затрати. Викладач вищої школи має бути творчою особистістю, оскільки підготу-

вати майбутнього творчого фахівця може лише творча особистість. Отже, в сучасній моделі творчої особистості педагога особливе місце займає професійна компетентність. Маючи на увазі педагогічну професію, що припускає складну систему взаємин з різнохарактерними, різноспрямованими, різними за міркуванням людьми, групами, співтовариствами, компетентність викладача розглядається значно ширше ніж компетентність будь-якого іншого професіонала та особлива увага приділяється умовам удосконалення професійної компетентності викладача.

Професійне самовдосконалення педагога відіграє важливу ролі у підвищенні рівня ефективності професійної діяльності та досягненні успішної творчої самореалізації. Самоосвіта викладача займає важливе місце серед шляхів удосконалення професійної компетентності, але кожен викладач вкладає у це поняття різне змістове та часове наповнення: для когось підготовка до заняття вже є самоосвітою. Самовдосконалення викладача реалізується в трьох основних формах: самовиховання, що забезпечує систематичне формування і розвиток позитивних і усунення негативних професійно значущих рис і якостей, самоосвіти, що спрямовується на оновлення і поглиблення наявних у спеціаліста знань, та само актуалізації, в ході якої досягається актуалізація і мобілізація власних сутнісних сил і потенцій педагога. Наукова діяльність викладача вищої школи сприяє підвищенню рівня професіоналізму та формування педагогічної майстерності. Наукова діяльність викладача передбачає різноманітні види діяльності: від підготовки до лекції або семінарського заняття до розробки та введення інновацій у навчальний процес, і залишається важливою і ефективною складовою підвищення компетентності викладача та його творчої і особистої реалізації.

Зоря Т. М., канд. екон. наук, доц. кафедри управління персоналом та економіки праці

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Прискорений темп життя та великий потік інформації вимагає від сучасного фахівця гнучкості, вміння вчитися орієнтуватися в нестандартних ситуаціях і використовувати для цього різні пошукові системи. У зв'язку з цим, серед традиційних форм і методик навчання, у педагогічній практиці все частіше використову-

ються інтерактивні методи, які досить швидко були визнані дієвим засобом впровадження нових освітніх технологій. Однак їх використання поки що фрагментарне, епізодичне, не системне внаслідок не розробленості відповідних технологій і неготовності більшості викладачів користуватися інформаційними технологіями та комп'ютерною технікою.

Впровадження інтерактивного способу навчання вимагає виконання певних умов організаційного та педагогічного характеру до яких належать наступні: підвищення рівня індивідуалізації навчання за рахунок зменшення питомої кількості студентів в аудиторії на одну годину викладача при здійсненні навчально-виховного процесу та поширення використання моделюючих можливостей комп'ютерної техніки;

— навчання викладачів інтерактивним технологіям, практичним результатом якого має бути поетапний перехід від фрагментарного використання інтерактивних технологій до системного;

— моніторинг професійної діяльності викладача з позиції інтерактивного навчання у співвідношенні до рівня їх професійної діяльності.

Інтерактивні технології навчання сприяють формуванню у студентів не лише предметних знань, умінь і навичок, а й загально навчальних, виробленню життєвих цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, розвитку комунікативних якостей особистості. Така технологія передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем на основі аналізу відповідної навчальної ситуації й виключає домінування одного учасника навчального процесу над іншим. При цьому до роботи залучаються всі учасники процесу, які працюють у групах в облаштованій аудиторії з підготовленим заздалегідь викладачем матеріалом, із дотриманням процедури й регламенту, в атмосфері довіри [1].

Інтенсифікація навчального процесу передусім пов'язана з проведенням аудиторних занять на базі новітніх технологій. Це спонукає до проведення лекційних занять за трьома варіантами:

— традиційне читання з візуальним супроводженням (зниження витрат часу на 8—10 %);

— інтенсивне читання з використанням опорного конспекту та візуального супроводження (зниження витрат часу на 40—50 % порівняно з традиційною лекцією);

— консультативно-проблемне читання з опорним конспектом і візуальним супроводженням на основі самостійного вивчення студентом розділу (теми) курсу (зниження витрат часу на лекції на 60—70 %).

Нові тенденції яскраво проявляються в технологіях проведення семінарських занять:

— традиційна форма проведення з елементами інновацій (з використанням навчальних тестів за роздаточним матеріалом чи в комп'ютерному варіанті; рольових ігор; бліц-розминка);

— семінари-дискусії (проблемні), брейнринги, наукові семінари;

— семінари за принципом самоорганізації студентів [2].

Значного поліпшення потребують і технології практичної підготовки майбутніх фахівців відповідно до вимог багатоступеневої освіти. Нагального застосування у зв'язку з цим потребує організація наскрізної практичної підготовки, яка зумовлює безперервність її проведення для одержання достатнього обсягу практичних знань, умінь відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик і ступенів освіти. Безперервність практичної підготовки досягається завдяки проходженню взаємопов'язаних видів практики: вступу до фаху, комп'ютерний практикум, комплексна практика з фаху на рівні бакалавра, спеціаліста та переддипломна. Новітні технології в організації та проведенні практик (стажувань) передбачають:

— застосування комп'ютерних технологій для створення бази даних, електронних таблиць, алгоритмів рішення, інформаційних зв'язків, комплексів задач, що, по-перше, створює умови для оволодіння інформаційними технологіями для рішення фахових задач; по-друге, скорочує витрати часу на опрацювання інформації й отримання результатів; по-третє, вивільняє час для обґрунтування висновків за результатами практики, формування пропозицій щодо прийняття управлінських рішень;

— організацію та проведення практики на матеріалах створеної навчальної фірми, яка функціонує в режимі віртуального підприємства (організації з відповідною організаційною структурою, господарсько-фінансовими операціями, зовнішнім середовищем).

Системний (комплексний) підхід у впровадженні інноваційних технологій навчання з повним сучасним методичним забезпеченням, розвинутою інфраструктурою навчального процесу дозволить провести реструктуризацію навчального процесу (шляхом скорочення аудиторного навантаження) і запровадження нових концептуальних підходів до організації й контролю самостійної роботи студентів.

Література

1. Вишневецька К. Імітаційно-рольове навчання як процес підвищення комунікативної культури студентів економічної вищої школи // Педагогіка вищої та середньої школи. Зб. наук. праць. Випуск 11. — Кривий Пир: КДПУ, 2005. — С. 211—216.
2. <http://personal.in.ua/article.php?ida=505>.

Зурнаджи Н. Ю., асистент кафедри вищої математики факультету управління та маркетингу

СТИМУЛЯЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ТА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ

У ході навчального процесу виявляється що найскладнішим для студентів розділом курсу вищої математики є «аналітична геометрія». Про це може свідчити низький середній бал модульної контрольної за цією темою, близько 1,5 бала, особливо в порівнянні з модульними контрольними з інших тем. Насамперед це пов'язано з недостатністю часу, що в школі приділяють вивченню геометрії, яка розвиває творчий підхід до розв'язання математичних задач. Результатом є звичка студентів мислити формально, тому задачі, що розв'язуються згідно певного алгоритму, вони розуміють краще (наприклад задачі лінійної алгебри або диференційного числення). Виходом з існуючої ситуації є формалізація геометричних задач до певної міри. По-перше потрібно умовно віднести кожна з них до якогось типу, а саме:

1. скласти рівняння прямої (площини);
2. знайти кут між прямими (площинами);
3. знайти відстань від точки до прямої (площини);
4. знайти відстань між паралельними прямими (площинами);
5. задачі про довжини, відношення, площі та об'єми.

А далі, для їх розв'язання, запропонувати таблицю наведену нижче. Це значно спрощує роботу і, крім того, спонукає студентів самостійно шукати шляхи розв'язку кожної задачі. На практичному занятті залишається тільки дати список обов'язкових і додаткових задач та, надалі, індивідуально працювати з кожним студентом. У сильніших групах бажано запропонувати скласти таблицю вдома, надаючи тільки форму для неї. Слід доповнити таблицю формулами та схематичними малюнками, що пояснюють позначення. Вклю-